

ПРАКТИЧНА ЦИВІЛІСТИКА

УДК 347.2

DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i39.376>

Городиський Іван Михайлович,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри теорії права та прав людини

Українського католицького університету

ORCID ID: 0000-0003-2187-7752

СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА КУЛЬТУРНІ ПАМ'ЯТКИ

Охорона та збереження пам'яток культурної та історичної спадщини є важливим, напрямком гуманітарної політики України. Його важливість зумовлена великою кількістю пам'яток, які знаходяться на території України. Зокрема, лише серед об'єктів нерухомого майна статус пам'яток національного та місцевого значення мають понад 9,5 тис. [1].

Водночас постійно виникають ситуації, пов'язані з руйнуванням або ж знищенням культурних пам'яток, зокрема тих, які є об'єктами нерухомого майна з боку їх власників. У відносинах із органами державної влади та місцевого самоврядування останні виправдовують та обґрунтовують такі дії, в тому числі і тим, що ці пам'ятки є їх приватною власністю. На їхню думку, цей статус дає їм можливість розпоряджатися пам'ятками на власний розсуд, а суспільний інтерес у збереженні історичної та культурної спадщини, як підставу обмеження їх конституційного права власності, вони заперечують. Водночас із боку представників органів влади відсутня належно аргументована позиція, яка б дозволяла опонувати такій логіці в ході вжиття адміністративних заходів та судового розгляду спорів із цього приводу, саме з позицій доведення суспільного інтересу в збереження культурних та історичних пам'яток

Стан дослідження теми. Проблематика правового виміру охорони культурної спадщини завжди була в центрі уваги представників українського правознавства. Зокрема, на національному рівні цю проблематику досліджували О.В. Єпіфанов, І.М. Мищак, І.В. Пивовар, М.С. Пономарьова та ін. Міжнародно-правові стандарти в цій сфері стали об'єктами дослідження В.І. Акуленка, К.І. Бусол,

Д.О. Ковалю та ін. Серед іноземних дослідників цієї тематики, можна назвати Дж. Г. Меррімена, П. Дж. О'Кіфі, Л. В. Протт та ін.

Якщо вести мову про суспільне значення культурної спадщини в контексті її правової охорони, то слід відзначити праці саме О. В. Єпіфанова, Д.В. Ковалю та Дж. Г. Меррімена. Проте предметом самостійного дослідження правова категорія «суспільного інтересу» в контексті обмеження права власності на культурні пам'ятки у вітчизняній юридичній науці не була.

Відповідно, **метою статті** є дослідження питання, чи становить охорона та збереження культурної спадщини суспільний інтерес, який може слугувати підставою для обмеження права власності, в тому числі і приватної, на культурні пам'ятки.

Виклад основного матеріалу. Право власності належить до основних конституційних прав громадян України. Конституція України у ст. 41 гарантує: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю... Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним» [2]. Саме до останньої тези дуже часто апелюють власники культурних пам'яток, обстоюючи право розпоряджатися таким майном на власний розсуд.

Однак хибно вважати, що право власності, зокрема і приватної, не підлягає жодним обмеженням. Наприклад, ст. 13 Конституції встановлює: «Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству... Усі суб'єкти права власності рівні перед законом» [2]. А у тій же ст. 41 Конституції визначено: «Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності гро-

мадян, *інтересам суспільства*» [2]. Аналогічне за змістом положення міститься і у ст. 391 (7) Цивільного кодексу: «Власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, *інтересам суспільства...*» [3]. На міжнародному рівні варто згадати Перший протокол до Європейської конвенції про захист прав та основних свобод 1950 р., який у ст. 1 визнає *інтерес суспільства* як підставу для обмеження та позбавлення права власності [4].

Саме інтерес суспільства у збереженні культурної спадщини в первозданному та збереженому вигляді є підставою для обмеження прав осіб, у власності яких вона перебуває згідно із Цивільним кодексом України та відповідним спеціальним законодавством. Такі законодавчі обмеження є необхідними, оскільки, як обґрунтовано твердять Л.В. Протт та П.Дж. О'Кіф, співвідносячи поняття «культурна спадщина» та «культурна власність», зміст останнього «не включає поняття обов'язку зберігати та захищати» [5, р. 307]. Тому забезпечення такого суспільного інтересу є можливим та ефективним лише в імперативному порядку.

Цей інтерес зумовлений не просто чийось бажанням зберегти ці пам'ятки, а й ширшою ідеєю відповідальності перед прийдешніми поколіннями та людством в цілому. Зокрема, Д.О. Коваль наводить позиції видатних філософів, правників та гуманістів щодо загальноцивілізаційного інтересу у збереженні культурної спадщини, в тому числі Е. де Ваттеля, М. К. Реріха, Ж.-Ж. Руссо та ін. [6, с. 10–14].

У законодавстві України такий концептуальний підхід можна вивести, зокрема, з положень преамбули Конституції, в якій йдеться про «відповідальність перед... попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями» [2]. Також у Законі «Про охорону культурної спадщини» зазначено, що охорона та збереження культурної спадщини здійснюється «в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь» [7].

Цей підхід підтверджується і в міжнародних документах, зокрема в Рамковій конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства від 27 жовтня 2005 р., в якій визнається «громадський інтерес до культурної спадщини відповідно до її значення для суспільства» [8]. Конвенція ООН про охорону нематеріальної культурної спадщини від 17 жовтня 2003 р. передбачає, що «охорона нематеріальної культурної спадщини становить спільний інтерес для людства» [9].

Нарешті, в Керівництві до ст. 1 Першого Європейської конвенції із прав людини визнається, що суспільним інтересом є «Збереження культурної

спадщини та, де це доречно, її стале використання, крім підтримки певної якості життя, збереження історичних, культурних та мистецьких коренів регіону та його мешканців» [10]. Практика Європейського суду із прав людини (надалі – ЄСПЛ) підтверджує, що суспільний інтерес є легітимною підставою для обмеження права власності і нижче ми розглянемо відповідні прецеденти цього судового органу.

Варто наголосити, що визнання публічного інтересу у збереженні культурної спадщини є притаманним не лише континентальній правовій системі, а й англосаксонській правовій сім'ї. Наприклад, у параграфі 987(а) Цивільного кодексу штату Каліфорнія (США) зазначено, що «існує суспільний інтерес у збереженні цілісності культурно-мистецьких творінь» [11]. Зрештою, як слушно зазначають Л.В. Протт та П.Дж. О'Кіф: «Практично у всіх державах існує законодавство, яке регулює, що [власник] може робити щодо речей, які можна описати як «культурні пам'ятки» [5, р. 310].

Відповідно, держава у праві встановлювати спеціальне регулювання права власності на об'єкти культурної спадщини. Як підкреслює Д. Г. Меррімен, високий ступінь суспільного інтересу в цій сфері існує, оскільки захист культурних цінностей зачіпає велику кількість суспільних проблем, розвиток певної державної політики щодо об'єктів культури є бажаним і неминучим» [12, р. 364]. Така політика може реалізовуватися в тому числі через законодавче встановлення особливого режиму реалізації права власності (володіння, розпорядження та користування) щодо культурних пам'яток, які перебувають у приватній власності.

Так, в Україні Цивільний кодекс у ст. 319(8) встановлює: «Особливості здійснення права власності на культурні цінності встановлюються законом» [3]. Відповідним спеціальним законодавчим актом, який визначає такі особливості, є Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-III від 7 червня 2000 р. Його положення містять низку вимог до власників пам'яток щодо їх збереження та відновлення, зокрема:

- проходити погоджувальні процедури щодо відчуження або передачі культурних пам'яток їх власниками;
- здійснювати утримання пам'яток в належному стані, в тому числі своєчасно проводити ремонт та інші необхідні роботи за власний рахунок;
- використовувати пам'ятки відповідно до визначених режимів використання, які потребують як найменших втручань у її цілісність та автентичність, та утримуватися від діяльності, яка створює загрозу пам'ятці [7].

Також цим Законом передбачені і механізми контролю щодо дотримання цих вимог, у тому числі у формі:

1) укладення охоронних договорів на пам'ятки із власниками;

2) встановлення режиму використання пам'яток;

3) призначення відповідних охоронних заходів щодо пам'яток місцевого значення та їхніх територій у разі виникнення загрози їх руйнування або пошкодження;

4) видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток місцевого значення та ін. [7].

Встановлення таких обмежень передбачене і міжнародними договорами щодо захисту культурної спадщини, стороною яких є Україна. Наприклад, ст. 5 Конвенції Ради Європи про охорону архітектурної спадщини Європи від 3 жовтня 1985 р. містить зобов'язання стосовно державного контролю щодо зруйнування або зміни вигляду пам'яток та дозволяє вимагати від власника пам'ятки вживати ті чи інші дії чи вжити їх самостійно або ж примусово відчужити охоронювані пам'ятки [13]. Україна є учасницею цього міжнародно-правового договору із 2006 р.

Щодо безпосереднього визначення змісту поняття «суспільний інтерес», то ЄСПЛ зазначає, що «національні органи влади користуються певною свободою розсуду під час визначення того, що є спільним інтересом суспільства» [14]. Також ЄСПЛ наголошує, що обмеження права власності не може просто обґрунтуватися суспільним інтересом, а повинно переслідувати «законну мету» [15].

Практика ЄСПЛ також підтверджує, що такою законною метою може бути і примус власника таких культурних пам'яток до виконання зобов'язань згідно із законодавством щодо збереження культурних пам'яток, які перебувають у його власності. Так, у справі «Козасіоглу проти Туреччини» предметом спору був примусовий викуп турецьким урядом будинку в місті Адана, який було занесено до переліку культурних пам'яток. У своєму рішенні Суд встановив: «Охорона культурної спадщини у країні є законною метою, здатною виправдати експропріацію державою будівлі, визначеної як «культурна пам'ятка» [16]. Схожі підходи були застосовані ЄСПЛ і в рішеннях у справах «Беєлер проти Італії», «Дебіліанови проти Болгарії», «СЦЕА Ферме де Фресно проти Франції» та ін., предметом яких теж були питання, пов'язані із правом власності на культурні пам'ятки та цінності та ін.

Знову ж таки, обмеження права власності з підстав суспільного інтересу повинне бути збалан-

сованим, на що ЄСПЛ вказав у рішенні у справі «Спорронг і Лоннрот проти Швеції». У ньому було вказано, що в таких випадках повинно бути досягнуто «справедливої рівноваги між вимогами спільних інтересів суспільства та вимогами захисту основних прав людини» [17].

Аналогічний підхід має застосовуватися і щодо обмеження права власності на культурні пам'ятки, зокрема, на думку Л.В. Протт та П.Дж. О'Кіф, «суспільні цілі, що лежать в основі права власності та законодавства про культурну спадщину, повинні бути... належним чином збалансовані», для того, щоб рішення, прийняті з метою забезпечення суспільного інтересу, були належно обґрунтовані [5, р. 309].

Хоча, як було доведено вище, застосування відповідних обмежень права власності на культурні пам'ятки з підстав «суспільного інтересу» є легітимним, проте ефективність інструментів, які передбачені в українському законодавстві в цій сфері (штрафи, звернення до суду вимогою усунення порушень та ін.), можна розцінити як невисоку. На цьому наголошують і у правовій науці, зокрема О.В. Єпіфанов веде мову про «незавершений, фрагментарний та недосконалий» характер законодавства про охорону культурних пам'яток [18, с. 18].

Про неефективність чинного законодавства свідчать і постійні факти скандалів та дискусій навколо руйнувань та збереження окремих культурних пам'яток у Львові, Києві, Одесі та ін. Як доречно зазначає І.М. Мищак: «Загальною проблемою національного законодавства є низький рівень його виконання, що, серед іншого, негативно відбивається на збереженні культурної спадщини» [19, с. 35].

Також деякі інструменти, які передбачені законодавством, не застосовуються взагалі. Наприклад, ст. 352 Цивільного кодексу передбачає, що за зверненням уповноважених органів влади суд може прийняти рішення про примусовий викуп культурної пам'ятки на користь держави, якщо дії власника пам'ятки призводять до її пошкодження або знищення [3]. У таких випадках саме «суспільний інтерес» може бути об'єктивною підставою для відповідних дій органів державної влади. Проте Єдиний реєстр судових рішень не містить жодного рішення, предметом якого були б відносини згідно із цією статтею.

Недоліком чинного законодавства та положень відповідних міжнародних договорів є й те, що до «пам'яток» відносяться лише ті об'єкти культурної спадщини, які включені у відповідні державні реє-

стри та переліки. Водночас «суспільний інтерес» може вимагати захисту від руйнування чи знищення об'єктів, які ще не мають такого офіційного статусу або ж були в той чи інший спосіб позбавлені його. У випадку України це призводить як до нищення та втрати тих культурних пам'яток, які не включені у відповідні реєстри або ж до маніпулювання з реєстрами, зокрема через прийняття рішення про виключення таких пам'яток із відповідних реєстрів із метою їх подальшого руйнування.

Також це призводить до труднощів у притягненні до відповідальності осіб, винних у вчиненні злочинів проти культурної спадщини. Як обґрунтовано зазначає М.С. Пономарьова у випадку об'єктів нерухомої спадщини: «Неприпустимим є залишення об'єктів, які не входять до Державного реєстру нерухомих пам'яток поза межами кримінально-правової охорони, оскільки вказані об'єкти є частиною культурної спадщини держави» [20, с. 145].

На нашу думку, саме чітке усвідомлення «суспільного інтересу» як моральної підстави для обмеження права власності на культурні пам'ятки з боку суспільства в цілому та правової категорії з боку правозастосовних органів для його застосування в цілях збереження таких пам'яток може стати фактором підвищення ефективності правової системи захисту культурної спадщини в Україні. Священний характер приватної власності не може бути виправданням для вчинення таких дій щодо культурної спадщини, які порушують інтереси суспільства.

Висновки. Обмеження права власності на культурні пам'ятки у формі зобов'язань щодо їх збереження є легітимним. Суспільний інтерес у цьому випадку полягає в охороні та збереженні культурних пам'яток для нинішнього і майбутніх поколінь. Статус приватної власності не впливає на

допустимість цих обмежень, посилання на свободу дій власника у цьому випадку будуть нікчемними.

Законодавство України щодо захисту культурної спадщини містить такі положення щодо контролю за збереженням культурних пам'яток та вимоги до їх власників, які відповідають її міжнародним зобов'язанням. Відповідні обмеження права власності на культурні пам'ятки є вимогою як національного законодавства, так і міжнародно-правових договорів.

Водночас здійснення заходів щодо обмеження права власності на культурні пам'ятки на підставі суспільного інтересу повинне здійснюватися із урахуванням критеріїв пропорційності, законності, доведення реальної суспільної необхідності і належної компенсації. Із цією метою доцільно напрацювати відповідні підходи та політики органам влади та місцевого самоврядування, відповідальним за збереження культурної спадщини.

Необхідно розглянути можливість розширення дії відповідних вимог на ширше коло об'єктів культурної спадщини, які не ще не набули або умисно чи неумисно втратили статус пам'ятки відповідно до Закону «Про охорону культурної спадщини», не обмежуючи їх коло лише внесеними у відповідні реєстри та переліки. Це дозволить, зокрема, уникнути махінацій із виключенням пам'яток із таких реєстрів задля їх подальшого руйнування.

Також доцільно розробити механізми практичної реалізації повноважень органів влади та місцевого самоврядування щодо примусового викупу пам'яток культурної спадщини в судовому порядку, зокрема шляхом включення відповідних статей видатків або фондів у державний та місцеві бюджети. Одночасно необхідно прописати контрольні інструменти з метою забезпечення від зловживань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція державної політики реформування сфери охорони нерухомої культурної спадщини. URL : http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245358162.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*, 1996. № 30. Ст. 141.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
4. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 р. зі змінами, внесеними Протоколом № 11. *Офіційний вісник України*, 2006., № 32, Ст. 453.
5. Prott L.V. and O'Keefe P.J. Cultural Heritage or Cultural Property. *International Journal of Cultural Property*. 1992. Vol. 1, No. 2. Pp. 307–320.
6. Коваль Д. В ім'я мистецтва. Міжнародно-правовий контекстуальний аналіз захисту культурних цінностей у зв'язку із збройним конфліктом. Одеса : Фенікс, 2016. 418 с.
7. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 07.06.2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.
8. Про значення культурної спадщини для суспільства: Рамкова конвенція Ради Європи від 27.10.2005 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 40. Ст. 65.
9. Про охорону нематеріальної культурної спадщини : Конвенція від 17.10.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 16.
10. Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights (Updated on 30 April 2020). URL : https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_1_Protocol_1_ENG.pdf.
11. California Civil Code. URL : <http://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=CIV>.

12. Merryman J. H. The Public Interest in Cultural Property. *California Law Review*. 1989. Vol. 77(2). Pp. 339–364.
13. Про охорону архітектурної спадщини Європи : Конвенція від 03.10.1985 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 54. Ст. 186.
14. Case of James and Others v. The United Kingdom (Application no. 8793/79) : Judgment of 21 February 1986. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-57507%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-57507%22]).
15. Case of Beyeler v. Italy (Application no. 33202/96) : Judgment of 05 January 2000. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-58832%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-58832%22]).
16. Case of Kozacıoğlu v. Turkey (Application no. 2334/03) : Judgments of 19 February 2009. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-91413%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-91413%22]).
17. Case of Sporröng and Lönnroth v. Sweden (Application no. 7151/75; 7152/75) : Judgement of 18 December 1984. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22itemid%22:\[%22001-57579%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22itemid%22:[%22001-57579%22]).
18. Спіфанов О.В. Культурна спадщина як важливий елемент системи національних цінностей Української держави. *Судова апеляція*. 2017. № 4(49). С. 15–22.
19. Мищак І.М. Законодавче забезпечення охорони культурної спадщини та шляхи його вдосконалення в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 3. С. 31–36.
20. Пономарьова М.С. Загальна характеристика кримінально-правової охорони об'єктів культурної спадщини України. *Юридична наука*. 2014. № 5. С. 137–146.

Городиський Іван Михайлович

СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА КУЛЬТУРНІ ПАМ'ЯТКИ

Статтю присвячено дослідженню юридичної категорії «суспільний інтерес» як підстави для обмеження права власності на культурні пам'ятки. У статті відзначено, що важливість охорони культурно-історичної спадщини зумовлена спільними інтересами людства, включаючи майбутні покоління.

Проаналізовано законодавство України, доведено, що обмеження прав власності є конституційними та не суперечать «священному» характеру прав власності, а цивільне законодавство України передбачає особливий режим охорони пам'яток культури. Було продемонстровано, що обмеження права власності на пам'ятки культури із причин, що становлять суспільний інтерес, притаманне всім основним правовим системам сьогодення.

Проаналізовано практику Європейського суду із прав людини щодо розуміння поняття «суспільний інтерес» у контексті обмеження права власності та порядок його застосування. Зроблено висновок, що ЄСПЛ у своїй практиці визнає, що держава має можливість обмежити право власності на пам'ятники культури з урахуванням принципів законності, пропорційності та необхідності.

Стаття також оцінює сучасний стан ефективності правових механізмів захисту права власності на пам'ятки культури в Україні, зокрема Закону «Про охорону культурної спадщини». Зазначається, що законодавство України про охорону культурної спадщини містить положення про контроль за збереженням пам'яток культури та вимоги до їх власників, що відповідають її міжнародним зобов'язанням. Відповідні обмеження права власності на пам'ятки культури в законодавстві України є вимогою як національного законодавства, так і міжнародно-правових стандартів у цій галузі.

Водночас зазначається, що відповідне законодавство є неефективним і держава не в змозі забезпечити ефективний захист пам'яток культури на основі суспільних інтересів. Він зазначив, що чітке усвідомлення «суспільних інтересів» як моральної основи для обмеження права власності на пам'ятники культури суспільством в цілому та правової категорії правоохоронних органів для використання їх для збереження таких пам'яток може бути фактором підвищення ефективності правової системи охорони культурної спадщини в Україні.

Доведено, що обмеження права власності з мотивів суспільного інтересу притаманне усім ключовим правовим системам сучасності. Розглянуто аргументи на користь того, чому право власності на культурні пам'ятки потребує спеціального правового режиму. У статті також дається оцінка поточному стану ефективності правових механізмів захисту права власності на культурні пам'ятки в Україні.

Ключові слова: культурні пам'ятки, право власності, суспільний інтерес, практика ЄСПЛ.

Horodyskyi Ivan

PUBLIC INTEREST AS A GROUND FOR RESTRICTION OF THE RIGHT OF OWNERSHIP ON CULTURAL MONUMENTS

The article is devoted to the study of the legal category “public interest” as a basis for restricting the right of ownership of cultural monuments. Arguments in favor of why the ownership of cultural monuments requires a special legal regime are considered. It is noted that the importance of the protection of cultural and historical heritage, which is due to the common interests of mankind, including future generations.

The legislation of Ukraine has been analyzed, it has been proved that restrictions on property rights are constitutional and do not contradict the “sacred” nature of property rights, and the civil legislation of Ukraine provides for a special regime for the protection of cultural monuments. It has been demonstrated that the restriction of ownership of cultural monuments for reasons of public interest is inherent in all key legal systems of today.

The article also assesses the current state of effectiveness of legal mechanisms for the protection of property rights to cultural monuments in Ukraine, in particular, the Law “On Protection of Cultural Heritage”. It is stated that the legislation of Ukraine on the protection of cultural heritage contains the provisions on the control over the preser-

vation of cultural monuments and the requirements for their owners that meet its international obligations. Relevant restrictions on the right of ownership of cultural monuments in the legislation of Ukraine are a requirement of both national legislation and international legal standards in this area.

The case-law of the European Court of Human Rights on the understanding of the concept of “public interest” in the context of restriction of property rights and the procedure for its application is analyzed. It is concluded that the ECtHR in its practice recognizes that the state has the possibility to restrict the right of ownership of cultural monuments, with respect to the principles of legality, proportionality and necessity.

At the same time, it is noted that the relevant legislation is ineffective and the state is not able to ensure effective protection of cultural monuments on the basis of public interest. It is noted that a clear awareness of the “public interest” as a moral basis for limiting the ownership of cultural monuments by society as a whole, and the legal category by law enforcement agencies, for its use to preserve such monuments can be a factor in improving the efficiency of the legal system of cultural heritage protection in Ukraine.

Key words: cultural monuments, property rights, public interest, the practice of the ECHR.